

EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK DOYUMUNUN CİNSİYET VE EŞ DESTEĞİNE GÖRE İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Zekavet Kabasakal
Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
zekavetkabasakal@gmail.com

Arş. Gör. Dr. Yağmur Soylu
Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
yagmur-haci@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyet ve eş desteği değişkenlerine göre incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 524 evli bireyden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak bireylerin evlilik doyum düzeylerini belirlemek için Evlilik Doyum Ölçeği, eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçmek için Eş Destek Ölçeği ve demografik değişkenler için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde veriler normal dağılım göstermediğinden cinsiyet ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek için Mann-Whitney U testi ve eş desteği ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet açısından evlilik doyumunun anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ayrıca evli bireylerin eş desteği ve evlilik doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Elde edilen bulgular ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik doyumları, cinsiyet, eş desteği.

AN INVESTIGATION OF MARRIED INDIVIDUALS' MARITAL SATISFACTION RELATED TO GENDER AND SPOUSAL SUPPORT

Abstract

The purpose of this study was to investigate relations among marital satisfaction, gender and spousal support in married individuals. The study data were gathered from 524 married individuals who live in İzmir. Data was collected with several instruments: Marital Satisfaction Scale, Spousal Support Scale and A Personal Questionnaire. In analyzing the data to examine the relationship between marital satisfaction and spousal support Spearman correlation analysis was conducted. Also Mann-Whitney U test was conducted to examine relationship between gender and marital satisfaction. Results of analysis indicated that marital satisfactions of women and man showed statistically non-significant differences. Also among married individuals in marital satisfaction and spousal support, positive middle level of relationship was identified. The findings obtained from this study were discussed in the light of literature.

Keywords: Marital satisfaction, gender, spousal support.

GİRİŞ

Evlilik tüm toplumlarda farklı formlarda da olsa varlığını çok uzun zamandır sürdüren, bireylerin yaşam süreçlerinde belirleyici olan bir oluşumdur. Karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantılarını paylaşmak, çocuk büyütme vb. amaçlar için yaptıkları bir sözleşmedir (Özgül,2000). Türkiye'deki evli bireylerin sayısına

bakıldığında 31 Aralık 2014 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre Türkiye’de 15 yaş üstü 58 milyon 384 bin 240 kişinin bulunduğu, bu sayının 37 milyon 228 bin 272’sinin evlilerden oluştuğu görülmektedir (Tüik, 2015). Evlilik süreçleri özellikle aile bütünlüğünün kurulması ve korunmasında etkili olmaktadır. Evliliğin bireyler için doyum sağlayan bir yapı da olmasının bireyin iyi oluş hali ile karşılıklı etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Son yıllarda boşanma oranlarında görülen artış (Tüik,2015) bu konuda yapılan çalışmaların sıklığını da arttırmıştır.

Çok değişkenden etkilenebileceği düşünülen evlilik doyumu araştırmalarda romantik ilişkiler (Çapkın, 2012), kişilik özellikleri (Kansız ve Arkar, 2011) ve yaşam doyumu (Yıldız ve Çevik,2016) gibi değişkenler ile olan bağlantıları ele alınmıştır. Bazı çalışmalar da ilişkiler boyutunda incelenmiş, örneğin Bayraktaroğlu ve Çakıcı (2013) evlilik uyumunu sosyo demografik değişkenler, problem çözme, empati ve iletişim açısından araştırmıştır. Bir grup çalışmada da evlilik doyumu bireye ait özelliklerle ilişkisi açısından ele alınmıştır. Evlilik doyumu ile yalnızlık (Javanmard, Barkhordari, Javanmard, Mostafavi ve Pirjali, 2014), arasında negatif, duygusal zeka (Shanavas ve Venkatammal ,2014) ile arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Evlilik süreçlerinin iyileştirilmesine ilişkin eğitim programlarının da uygulandığı ve iletişim, evlilikte doyum boyutlarında olumlu sonuçların aldığı çalışmalar da bulunmaktadır (Williamson ve diğerleri, 2016).

Evlilik doyumu ile bağlantılı olabileceği düşünülen değişkenlerden biri de eş desteğidir. Ailenin bireyler açısından sağlıklı işlevlere sahip olmasının önemli göstergelerinden biri de eşin desteğine sahip olmaktır. Böylelikle aile içerisindeki sosyal destek ihtiyacı karşılanmış olur. Eş desteği, eşe ilişkin pek çok özellikten etkilenmektedir. Alanyazınına bakıldığında eş desteğinin, takdir etme, duygusal-maddi destek, sosyal destek ve bilgi desteği boyutlarını içerdiği görülmektedir (Yıldırım,2004). Eş desteği, eşlerin birbirlerine gerektiği zamanda ve gerektiği şekilde destek olması şeklinde tanımlanmaktadır (Dehle ve diğ., 2001). Aynı çalışmada algılanan desteğin yeterli olmasının evliliğin kalitesini arttırdığını bulmuşlardır. Benzer bir araştırma bulgusu Beach ve Gupta (2006) çalışmalarında da görülmektedir.İlgili literatürde de görüldüğü gibi evli bireylerde eş desteği evlilik doyumu açısından çalışılabilir bir faktördür.

Günümüzde boşanma oranlarının giderek artması sebebiyle (Tüik, 2015), evliliğin, eşler arasındaki ilişkinin ve özellikle de eşlerin evliliklerinden sağladıkları doyumun anlaşılması önem kazanmaktadır. Tüm yapılarda olduğu gibi evlilik doyumunun yapısının da kültüre özgü farklılıklar göstereceği dikkate alındığında, evlilik doyumu kavramının kültürümüze özgü tanımının yapılması ve kapsamının belirlenmesi açısından bu araştırma sonuçlarının katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyet ve eş desteği değişkenlerine göre incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik doyumlarını eş desteği ve cinsiyet değişkenlerine göre incelemek için ilişkisel ve nedensel karşılaştırma tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok değişken arasındaki birlikte değişimi ve bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Nedensel karşılaştırma ise, gruplar arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını katılımcılar ve koşullar üzerinde bir müdahale olmadan belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Her iki araştırma deseni de varolan durumları tanımlamaya yönelik ve deneysel araştırmalar için yol gösterici ilişkisel araştırmalardır (Büyüköztürk ve ark., 20014; Fraenkel ve Wallen, 2006; Karasar, 2000).

Araştırma Grubu

İzmir’de yaşayan evli bireyler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırma grubu ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 522 kişiden oluşmaktadır. Tablo 1’de araştırma grubunun demografik değişkenlere göre sayısal dağılımı verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Grubunu Oluşturan Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Sayısal Dağılımı

	f	%
Yaş		
20-30	143	27.5
31-40	177	34.0
41-50	122	23.4
51-60	70	13.4
61 ve üstü	9	1.7
Eğitim		
Okur yazar	5	1.0
İlkokul	53	10.2
Ortaokul	31	5.9
Lise	129	24.7
Üniversite	257	49.2
Lisans üstü	47	9.0
Cinsiyet		
Kadın	261	50
Erkek	261	50
	522	100

Veri Toplama Araçları

Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ): Evli kadınların evlilik doyumu düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan EDÖ, Çelik ve Yazgan İnanç (2009) tarafından geliştirilmiş 5'li olumlu 8'i olumsuz toplam 13 maddeden oluşmaktadır. (1) Bana hiç uygun değil ile (5) Bana tamamen uygun arasındaki derecelendirmeye göre cevaplanan likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan evli kişilerin evlilik doyumlarının yüksekliğine işaret etmektedir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda 'aile', 'cinsellik' ve 'benlik' olarak adlandırılan üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin tamamının ve alt ölçeklerinin iç tutarlık Cronbach Alpha değerleri, madde toplam puan korelasyonları ve test tekrar test katsayılarının yüksek olduğu görülmüştür. Ölçüt bağlantılı geçerlik çalışmaları da ölçeğin geçerliğini desteklemiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .82 olarak saptanmıştır.

Eş Destek Ölçeği: Evli bireylerin eşlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek için kullanılan Eş Destek Ölçeği Yıldırım (2004) tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 248 evli birey (131'i kadın 117'si erkek) üzerinde yapılmıştır. 27 maddeden oluşan ölçek "Bana uygun", "Bana kısmen uygun" ve "Bana uygun değil" seçeneklerini içeren üçlü likert tipindedir. Ölçekten alınan yüksek puan bireyin eşinden daha fazla destek aldığını hissettiği, düşük puan alan bireyin ise eşinden daha az destek aldığını hissettiği anlamına gelmektedir. Analiz sonuçları ölçeğin duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği olmak üzere dört boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği kapsamında Cronbach alpha katsayısı .95 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenerek KMO katsayısı .952 ve Barlett testi anlamlı çıkmıştır. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliği Beck Depresyon Ölçeği ile test edilmiş ve iki ölçek arasında negatif yönde anlamlı ($r=-.27$) ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .86 olarak saptanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Katılımcıların demografik bilgileri araştırmacılar tarafından hazırlanan KBF ile elde edilmiştir. Katılımcıların yaşı, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmadığı ve çalışma durumuna ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı (SPSS, Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde evlilik doyumu ile eş desteği arasındaki ilişkiyi incelemek için veriler normal dağılım göstermediğinden Spearman korelasyon analizi

kullanılmıştır. Evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için ise Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Ayrıca değişkenlere ait betimleyici istatistikler de hesaplanmıştır.

BULGULAR

Evlilik doyumunun eş desteğine göre incelenmesine ilişkin bulgular

Evli bireylerin evlilik doyumu ile eş desteği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla -normal dağılım varsayımı karşılanmadığından- yapılan Spearman korelasyon analizi sonuçları ve değişkenlerin betimsel istatistikleri Tablo 2'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre evlilik doyumu ile eş desteği arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur ($r = .50, p < .01$).

Tablo 2: Evlilik Doyumu ve Eş Desteği Değişkenlerinin Betimsel İstatistikleri ve Korelasyonu

	n	X	SS	ranj	r
Evlilik doyumu	522	52.44	9.72	45	
Eş desteği	522	71.91	9.08	47	.50**

** $p < .01$

Evlilik doyumunun cinsiyete göre incelenmesine ilişkin bulgular

Evli bireylerin evlilik doyumunda cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları ve betimsel istatistikleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre evli bireylerin evlilik doyumu puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kadınların evlilik doyumu puan ortalamalarının ($X=52.64$) erkeklerin evlilik doyumu puan ortalamalarına göre ($X=53.16$) düşük olduğu görünmesine rağmen analiz sonuçları bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığına işaret etmektedir ($p=.218$).

Tablo 3: Evlilik Doyumu Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	X	SS	Mann-Whitney U	p
Kadın	261	52.64	9.41	31939	.218
Erkek	261	53.16	8.92		

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, evlilik doyumu ile eş desteği arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = .50, p < .01$) ve evli bireylerin evlilik doyumu puanlarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p=.218$).

Evliliğin psikolojik, sosyal, biyolojik olmak üzere çok boyutlu bir yapıya sahip olması, evlilik doyumunun da çok faktörle ilişkili olmasını beraberinde getirmektedir. Alan yazınında evlilik doyumu pek çok değişkenle ilişkisi açısından çalışılmıştır (Bayraktaroğlu ve Çakıcı, 2013; Çapkın, 2012; Javanmard, Barkhordari, Javanmard, Mostafavi ve Pirjali, 2014; Kansız ve Arkar, 2011; Shanavas ve Venkatammal, 2014; Williamson ve diğ., 2016; Yıldız ve Çevik, 2016). Bu çalışmada eş desteği boyutu ele alınarak aile içerisindeki sosyal desteğin varlığı incelenmiş ve eşten alınan destek arttıkça evlilikten sağlanan doyumun da arttığı bulunmuştur.

Evlilik doyumu ve eş desteğini konu alan araştırmalarında Çağ ve Yıldırım (2013) eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyi değişkenlerinin evlilik doyumunu yordadığını bulmuşlardır. Eş desteği ve evlilik doyumu ile yapılan başka çalışmalarda da bu çalışma ile örtüşen sonuçlar elde etmişlerdir (Proulx, Helms ve Buehler, 2007; Yedirir ve Hamarta, 2015). Bir başka araştırmada yine evli ve boşanma sürecindeki bireyler arasında algılanan eş desteği bakımından anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Timur, 2008). Gove, Hughes ve Briggs-Style (1983) evli olma ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide eş desteğinin önemi üzerinde durmuştur. Eşten gelen sosyal desteğin boşluğunun ya da yitiminin psikolojik iyi-oluş düzeyini etkilediğini açıklamıştır. Bu

bilgiler doğrultusunda bu araştırmada elde edilen sonucun alanyazında elde edilen diğer araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Evlilik doyumu konusunda eşlerin birbirlerinden aldıkları sosyal desteğin önemi vurgulanmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Yedirir ve Hamarta, 2015). Kişilerarası ilişkilerde sosyal desteğin önemini ön plana çıkaran araştırmalar evlilik ilişkisinde de eş desteğinin önemine işaret etmektedir. Eş tarafından sağlanan destek, eşe değer verildiğini, sevildiğini ve saygı duyulduğunu ifade etmektedir (Çağ ve Yıldırım 2013). Bu bağlamda ele alındığında, eşten sağlanan destekle birlikte evli bireyin kendisini eşiyile olan ilişkisinde kıymetli hissetmesinin evliliğinden aldığı doyumunu da olumlu anlamda etkilemesi anlaşılabilir bir bulgudur.

Bu araştırmanın bir diğer amacı da evlilik doyumunun cinsiyet açısından anlamlı ölçüde farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Bu açıdan bakıldığında, erkeklerin evlilik doyumu puanları kadınlardan daha düşük olmasına rağmen istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadıkları bulunmuştur. Alanyazına bakıldığında evlilik doyumunu cinsiyete göre inceleyen çalışmalarda benzer sonuçların bulunduğu görülmektedir. Çağ ve Yıldırım (2013) çalışmalarında cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ailenin gelir düzeyi vb. değişkenlerinin evlilik doyumunu manidar olarak yordamadığını sonucuna ulaşmışlardır. Çelik ve Tümkaya (2012) öğretim elemanlarıyla yaptıkları çalışmalarında evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan bir başka örnekte yapılan bu çalışma da dikkate alındığında eğitim seviyesi arttıkça cinsiyetin evlilik uyumu ve evlilik doyumunu üzerindeki farklılaştırıcı etkisinin ortadan kalktığı düşünülebilir.

Tablo 1’de yer alan araştırma grubunu oluşturan katılımcıların demografik değişkenlere göre sayısal dağılımı incelendiğinde bu araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyelerinin yüksek olduğu, %58’inin yani yarıdan fazlasının üniversite ve lisansüstü eğitim mezunu oldukları görülmektedir. Bu bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, eğitim seviyesi yüksek olan bir başka örnekte yapılan Çelik ve Tümkaya’nın (2012) çalışması da dikkate alınarak, eğitim seviyesi arttıkça cinsiyetin evlilik uyumu ve evlilik doyumunu üzerindeki farklılaştırıcı etkisinin ortadan kalktığı düşünülebilir. Daha önce de belirtildiği gibi evlilik doyumunun cinsiyet dışında çok faktörden etkilenebilir olması da bu sonucun belirleyicilerinden olabilir.

İlgili literatüre bakıldığında, klasik cinsiyet rolleri açısından kadınların evlilik doyumlarının erkeklere oranla daha düşük seviyelerde olduğu ancak cinsiyet rollerine dair görevler yeniden yapılandıkça bu durumun farklılık gösterdiği ifade edilmektedir (Çelik ve Tümkaya, 2012). Bu bilgi ışığında bu araştırmada da evlilik doyumunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmaması bulgusu daha anlaşılır hale gelmektedir. Sonuç olarak, kadının gerek eğitim seviyesinin artması gerek eğitim seviyesinin artarak iş yaşamına da daha çok katılması ve böylece ev içi rollerin hem erkekler hem de kadınlar için aynı hale gelmeye başlamasıyla birlikte evlilik doyumunu üzerindeki cinsiyetin farklılaştırıcı rolünün ortadan kalkmaya başladığı düşünülebilir.

Araştırmanın bulguları çerçevesinde evlilik doyumunu ve eş desteğinin bireysel ve sosyal süreçlerle ilgili değişkenleri de kapsayacak biçimde ve daha geniş bir örnekleme ele alınması önerilebilir. Evlilik ve aile danışmanlığı alanında çalışan uzmanların evli bireylerle çalışırken bu araştırmada ele alınan değişkenleri göz önünde bulundurması; bireylerin evlilik doyumunu üzerinde çalışırken de eş desteğine özellikle yer vermesi önemlidir. Yurt içinde eş desteği ile ilgili yapılan kısıtlı çalışmalardaki benzer bulgular (Çağ ve Yıldırım, 2013; Yedirir ve Hamarta, 2015) dikkate alındığında eş desteğinin önemi daha anlaşılır hale gelmektedir. Eş desteğinin önemini vurgulamak ve evliliklerden sağlanan doyumun da artırılmasını sağlamak için sunulan bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetlerinde evli bireylerin eşlerinden aldıkları destek ve bunu arttırmak üzerine çalışılabilir. Eğitim seviyesi arttıkça cinsiyetin evlilik doyumunu üzerinde anlamlı bir farklılaşma göstermediği yorumu göz önünde bulundurulduğunda; eğitim seviyesinin yüksek olduğu gruplarla çalışılırken sunulacak psikolojik danışma hizmetleri cinsiyete göre bir farklılık göstermezken, eğitim seviyesi daha düşük olan gruplarla çalışılırken cinsiyete göre bazı farklılıklar göstermesi beklenebilir.

Not: Bu çalışma 27- 29 Ekim 2016 tarihlerinde Antalya’da 7 Ülkenin katılımıyla düzenlenen World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS’de bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bayraktaroğlu, H., & Çakıcı, E. (2013). Factors related with marital adjustment. *Eğitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*, 53/A, 297-312.

Beach, S. R. H., Gupta, M. (2006). Directive and nondirective spousal support: differential effects? *Journal of Marital and Family Therapy*, 32(4), 465-477.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.

Çapkın, M.(2012). *Romantik kıskançlığın, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Çelik, M. ve Yazgan İnanç, B. (2009). Evlilik doyum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269.

Dehle, C., Larsen, D., & Landers, J. E. (2001). Social support in marriage. *The American Journal of Family Therapy*, 29, 307-324.

Demiray; Ö. (2006). *Evlilik uyumunun demografik değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th Ed.). New York: McGraw-Hill.

Javanmard, Z., Barkhordari, N., Javanmard, F., Mostafavi, M., & Pirjali S. (2014). The relationship marital satisfaction with depression and loneliness in middle aged women. *Reef Resources Assessment and Management Technical Paper*, 40(4), 717-724.

Kansız, M. ve Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1); 24-29.

Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM yayınları.

Shanavas, P., & Venkatammal, P. V. (2014). A study on determinants of marital adjustment. *Online International Interdisciplinary Research Journal*, 4(4), 261-269.

Tüik (2015). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515> adresinden elde edilmiştir.

Timur, M.S. (2008). *Boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Williamson, H.C., Altman, N., Hsueh, J., & Bradbury, T. N. (2016). Effects of relationship education on couple communication and satisfaction: a randomized controlled trial with low-income couples. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 84(2), 156-166.

Yedirir, S. ve Hamarta, E. (2015). Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: the case of turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 1549-1558.

Yıldırım, İ.(2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *PDR dergisi*, 3(22), 19-26.

Yıldız, M. A., & Büyükşahin Çevik, G. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 227-242. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3417.